

Jana Doktorová, Metamorfózy veřejného prostoru. Mechanismy proměn Malostranského náměstí v Praze. Bakalářská práce. 2015

Jana Doktorová ve své bakalářské práci sleduje proměny veřejného prostoru Malostranského náměstí z hlediska jeho formování prostřednictvím vizuálních médií v období od počátku 15. do 2. poloviny 18. století. Její práce těží ze zkušenosti s tímto přístupem k veřejnému prostoru, s nímž se seznámila v kurzu o výtvarném díle ve veřejném prostoru a zejména pak z napojení na grantový projekt GA ČR *Tváře komunit. Obrazy, symboly a performance pozdně středověkého a raně novověkého města (1400–1700)*, na němž spolupracuje. Jak správně konstatuje v úvodu své práce „*mechanismy vizuálních proměn ... (veřejného prostoru)... a jejich klíčové hybatele... nelze omezit pouze na prostý dějinný vývoj, ... ale je nutné zaměřit svou pozornost na samotné iniciátory... v podobě fyzických osob či jejich skupin.*“ Na základě této premisy pak autorka sleduje prostor Malostranského náměstí po dobu téměř čtyř staletí a to za pomoci písemných pramenů, ikonografického materiálu i odborné literatury, jejíž soupis v závěru práce rozsahem zdaleka převyšuje to, s čím se setkáváme u naprosté většiny bakalářských prací. Autorka poté, co představí téma práce, základní literaturu a prameny, podává základní historický rámec, v němž je předmět vsazen. Poté se velmi podrobně věnuje proměnám prostoru Malostranského náměstí – pojednává jej ve třech logicky uzavřených etapách: 15. století, dále od počátku 16. století do roku 1620 a nakonec od roku 1620 po 2. polovinu století 18. V kapitole o nejstarším období, chudém na prameny a bez jakéhokoli ikonografického materiálu se autorka soustředila na „posvátná místa“ prostoru a zejména na zázrak, který se zde podle svatováclavské legendy odehrál, a který bude podobu prostoru Malostranského náměstí formovat i v následujících staletích. Kostel sv. Mikuláše pak na základě dostupných zpráv představuje jako místo, kam směřovaly převážně fundace malostranských měšťanů, kteří zde jak v předhusitské době, tak i po skončení husitské revoluce zakládali oltáře a podporovali chod kostela, což nutně musíme chápat jako nástroj osobní či rodinné reprezentace. Pozoruhodné je vyhodnocení stavu domů na Malostranském náměstí, které se během 15. století po devastaci z husitské doby obnovují, jejich ceny rostou a na konci století se pak stávají předmětem spekulace osob měšťanského stavu. Období 16. století zasáhne do sledovaného prostoru dvěma ničivými požáry, které paradoxně uvolní cestu k renesanční „modernizaci“ celé čtvrti, a to ať z iniciativy malostranského mnohonárodnostního patriciátu či z popudu nové skupiny majitelů nemovitostí, a to šlechty, která zde začíná budovat své rezidence, čímž radikálně ovlivní tvář

Malé Strany. Množství pramenů začíná dovolovat sledování některých významných objektů, mezi nimiž zaujme zejména honosný dům spojený s osobou architekta O. Avostalise. Autorka se v celé práci – tak jak jí to prameny dovolují – pokouší „oživit“ sledovaný prostor živými lidmi. Nejpozoruhodněji se jí to daří v případě tzv. Malostranského graduálu, zřetelně prozrazujícího skutečnost, že na Malé Straně, kde vedle sebe koexistovali katolíci a utrakvisté, se ustavila také velmi silná skupina měšťanů hlásících se k luterství, a že se k tomuto vyznání přiznala nepřímo i malostranská městská rada. Autorka poté dokázala ztotožnit řadu osob uvedených v graduálu jako donátoři s vlastníky domů na náměstí a přesvědčivě tak doložit, že na vytvoření graduálu se podíleli příslušníci malostranské měšťanské elity, a že šlo tedy o dílo mimořádně prestižní, mající důležitou úlohu reprezentační a pro jednotlivé fundátory také skupinově sebeidentifikační funkci. Vedle měšťanů se pak na náměstí výrazně projevovali příslušníci aristokracie mající zde své palácové rezidence. Svou osobní a náboženskou reprezentaci však vykonávali odlišným způsobem než měšťané – mezi fundátory graduálu totiž nenajdeme jediného šlechtice. Historický zlom roku 1620 přinesl náměstí v první řadě posílení aristokratického živlu okázale prezentující svou katolickou víru, jak autorka pěkně ukázala na výzdobě průčelí Šternberského paláce. Tu nechal vytvořit nejvyšší purkrabí Adolf Vratislav ze Šternberka, který se zde představil jako ctitel Panny Marie Svatohorské a podporovatel řádu františkánů a jezuitů.

Ti také zásadním způsobem zasáhli do podoby Malostranského náměstí poté, co v jeho středu přestavěli darovaný kostel sv. Mikuláše a jeho novostavba se stala nejen jednou z důležitých architektur českého baroka, ale také s přilehlým profesním domem významným centrem náboženského života a různých forem barokní katolické zbožnosti. Vstup jezuitů do prostoru náměstí nebyl ale přijat jednomyslně kladně, ale naopak vyvolal mnohaleté spory mezi řádem a malostranskou městskou radou, kdy ve zdánlivě uniformitě malostranského katolického světa obě strany velmi vehementně usilovaly o symbolické vymezení svých teritorií prostřednictvím architektury i výtvarných médií, ať už šlo o kostel sv. Václava, zvonici u kostela sv. Mikuláše či morový sloup N. Trojice na horní části náměstí, který evidentně fungoval jako odznak města postavený vyzývavě proti jezuitskému komplexu.

Autorka ve své rozsáhlé práci upozornila na řadu dalších okamžiků, kdy se na náměstí promítaly zájmy jednotlivců a skupin a přesvědčivě ukázala, že i k materiálu, který byl standartními uměleckohistorickými metodami z velké části prozkoumán, je možno přistoupit s úplně jinými otázkami. Velmi názorně ukázala, jak jednotliví aktéři – jedinci i instituce –

využívají veřejný prostor k vlastní reprezentaci a „vizuální řečí (jej) přetvářejí... v symbolický svět neustávajícího obrazového dialogu.“

Práci vřele doporučuji k obhajobě a hodnotím známkou výborně.

Michal Šroněk

Handwritten signature in blue ink, reading "M. Šroněk". The signature is written in a cursive style with a blue horizontal line above the "Š".

